

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3807/2018
12.07.2018. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Јасминке Станојевић, председника већа, Бисерке Живановић и Споменке Зарић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступају др. Слободан Бељански, Владимир Бељански, Милица Лалић Мразек и Јелена Станић, адвокати у ..., против туженог Правни факултет Универзитета у Новом Саду, кога заступа Дејан Укропина, адвокат у ..., ради заштите од дискриминације, одлучујући о ревизији туженог, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 207/18 од 22.03.2018. године, у седници одржаној 12.07.2018. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 207/18 од 22.03.2018. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиоца за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 207/18 од 22.03.2018. године, преиначена је пресуда Вишег суда у Новом Саду П 371/17 од 20.10.2017. године усвајањем тужбеног захтева, тако што је утврђено да је тужени одбијањем да одржи пријемни испит за школску 2015/16, 2016/17 и 2017/18 године на мађарском језику и неодржавањем тако организованог пријемног испита, дискриминаторски поступао према припадницима мађарске националне мањине који су намеравали да упишу или су били кандидати за упис на студије, те се туженом забрањује понављање описане радње дискриминације и обавезује се да за школску 2018/19 годину и убудуће, под претњом извршења, омогући припадницима мађарске националне мањине полагање пријемног испита на мађарском језику, под условима и на начин који су прописани Покрајинском скупштинском одлуком о полагању пријемног испита, односно испита за проверу склоности и способности за упис на високошколску установу чији је оснивач АП Војводина на језицима националних мањина – националних заједница 01 бр. 6-2/15 од 08.04.2015. године („Службени лист АПВ“ бр. 14/15) и Упутством о спровођењу Покрајинске скупштинске одлуке, те је наложено туженом да у року од 15 дана, под претњом извршења, о свом трошку објави изреку пресуде у новосадским дневним листовима ... и ... . Пресуда је преиначена и у делу одлуке о трошковима поступка, тако што је тужени обавезан да тужиоцу накнади ове трошкове, док је у делу којим је одбијен захтев тужиоца за исплату законске затезне камате на трошкове поступка за период од дана пресуђења, па до

извршности пресуде, првостепена пресуда потврђена. Тужени је обавезан да тужиоцу накнади и трошкове жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донесене у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Тужилац је доставио одговор на ревизију.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија неоснована.

У поступку доношења побијане пресуде нема битне повреде из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју овај суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужени је високошколска установа која се бави високообразовном и научноистраживачком делатношћу у области друштвених и правних наука. Оснивач туженог је АП Војводина. Студијски програм туженог факултета је акредитован на српском језику, у складу са Уверењем о акредитацији студијског програма од 26.09.2014. године, на основу ког је туженом дана 21.10.2014. године издата дозвола за рад од стране Покрајинског секретаријата за науку и технолошки развој АП Војводине. Скупштина АП Војводине је 08.04.2015. године, донела Одлуку о полагању пријемних испита, односно испита за проверу склоности и способности за упис на високошколску установу чији је оснивач АП Војводина на језицима националних мањина – националних заједница („Службени лист АПВ“ број 14/15), којом је утврђено право кандидата на полагање пријемног испита, односно испита за проверу склоности и способности за упис на високошколске установе чији је оснивач АП Војводина, на језицима националних мањина – националних заједница. У члану 2. одлуке, прописано је да је високошколска установа дужна да кандидатима омогући полагање пријемног испита на језику националне мањине – националне заједнице, под условом да је то један од језика који је у службеној употреби на територији АП Војводине, док је чланом 3. предвиђено да кандидат за упис на високошколску установу има право да се приликом подношења пријаве за упис на студије определи за језик на ком ће полагати пријемни испит. Чланом 5. ове одлуке, прописано је да ће високошколска установа ускладити опште акте којима се уређује полагање пријемног испита са наведеном одлуком у року од 30 дана од дана њеног ступања на снагу. Надзор над применом одлуке врши покрајински орган управе надлежан за послове високог образовања. Након доношења ове одлуке, Влада АП Војводине је дана 24.06.2015. године, донела Упутство о спровођењу ове одлуке („Службени лист АПВ“ број 27/15), којим су уређена питања у вези са организацијом пријемног испита на језицима националних мањина – националних заједница, те је предвиђено да се кандидат приликом подношења пријаве на конкурс за полагање пријемног испита опредељује за језик на коме жели да полаже пријемни испит, на обрасцу који је саставни део овог упутства и да високошколска установа, по истеку рока за пријем пријаве на конкурс, сачињава списак језика на којима ће се полагати пријемни испит, уз навођење броја кандидата за сваки језик. Надзор над применом овог упутства врши покрајински орган управе надлежан за високо образовање путем инспектора за послове високог образовања.

По доношењу наведених аката, председнику Владе АП Војводине достављени су закључци усвојени на колегијуму туженог, у којима је наведено да тужени неће попустити под спољним притисцима и агресивним угрожавањима аутономије универзитета, да је Сенат Универзитета једногласно усвојио одлуку да се пријемни испит ове године одвија под истим условима као прошле године и да

је такав конкурс расписан. Тужени се, приликом обраћања председнику Владе АП Војводине, позвао на Закон о високом образовању и истакао да се пријемни испит одвија у складу са општим актом самосталне високошколске установе и да се под аутономијом универзитета подразумева право на утврђивање правила студирања и уписа студената. Такође, навео је да је затражио и добио мишљење Националног савета високог образовања према коме се права националних мањина морају остваривати у складу са принципом аутономије универзитета, те мишљења Министарства просвете из ког се јасно и недвосмислено види да одлучивање о пријемном испиту спада у аутономна права универзитета.

У поступку је даље утврђено да посебан образац предвиђен Упутством о спровођењу покрајинске скупштинске одлуке од 24.06.2005. године, није био део конкурсне документације за упис студената на студије туженог за школске 2015/16, 2016/17 и 2017/18, као и да међу странкама није спорно да тужени није организовао полагање пријемног испита у складу са Одлуком о полагању пријемног испита, односно испита за проверу способности и склоности за упис на високошколску установу чији је оснивач АП Војводина на језицима националних мањина – националних заједница од 08.04.2015. године.

Полазећи од овако утврђених чињеница, а применом одредби Закона о високом образовању, који је био на снази и примењивао се у време одржавања пријемних испита и уписа студената на студије туженог у годинама на које се односи тужбени захтев, као и одговарајућих одредби Устава Републике Србије, као и одредби Закона о забрани дискриминације, првостепени суд је одбио тужбени захтев тужиоца са образложењем да су услови за упис, који чине саставни део акредитивног студијског програма тужене високошколске установе у складу са одредбом члана 28. тачка 4. Закона о високом образовању, те да није могуће организовати полагање пријемног испита на језику националне мањине, у конкретном случају на мађарском језику, јер такав студијски програм није одобрен, односно акредитован у складу са законом и Статутом туженог. Осим тога, тужилац није доказао чињеницу да је постојао конкретни појединачни кандидат који је одустао од полагања пријемног испита из разлога што у конкурс за упис није била предвиђена могућност избора језика на коме се жели полагати пријемни испит, нити је доказао да су постојали кандидати који су полагали пријемни испит на српском језику, те да само због чињенице да им српски језик није матерњи, нису успели да се упишу на факултет о трошку буџетских средстава, већ као самофинансирајући студенти. Конкурс за упис предвиђа и могућности приговора који сваки кандидат може истаћи на тачност бодовања и на исправност обављања пријемног испита, што је у конкретном случају изостало.

Другостепени суд је преиначујући првостепену пресуду усвајањем тужбеног захтева, утврђењем да је тужени одбијањем да одржи пријемни испит на мађарском језику под условима и на начин који су прописани актима АП Војводине која је оснивач туженог, закључио да је тужилац у овом поступку учинио вероватним да је тужени извршио акт дискриминације на начин описан у тужби и да је у складу са одредбом члана 45. став 2. Закона о забрани дискриминације, на туженом био терет доказивања да услед тог акта није дошло до повреде начела једнакости, односно једнаких права и обавеза. Међу странкама је неспорно да тужени није организовао полагање пријемног испита за спорне школске године под условима и на начин предвиђен Одлуком о полагању пријемног испита Скупштине АП Војводине на језицима националних мањина – националних заједница и да кандидатима за упис није пружио могућност да се

приликом подношења пријава на конкурс за полагање пријемног испита, на предвиђеном образцу, определе за језик на коме желе да полагају пријемни испит, јер такав образац није био део конкурсне документације. Таквим поступање, односно пропуштањем да поступи у складу са наведеним актима, по ставу другостепеног суда, тужени је извршио акт дискриминације према кандидатима или потенцијалним кандидатима припадницима мађарске националне мањине, будући да их је неоправдано ставио у различит положај у односу на кандидате који припадају већинском становништву који су пријемни испитлагали на језику на ком су се до тада школовали (српском језику), чиме је повређено начело једнакости, односно једнаких права и обавеза.

Оцењујући наводе ревизије, Врховни касациони суд налази да се изложено становиште другостепеног суда заснива на правилној примени материјалног права из разлога које прихвата и овај суд.

Уставом Републике Србије, загарантовано је поштовање људских и мањинских права свих грађана Републике Србије, у оквиру којих уставних одредаба су зајемчена и додатна, индивидуална или колективна, права припадника националних мањина. У члану 21. Устава прописано је да су пред Уставом и законом сви једнаки, да свако има право на једнаку законску заштиту без дискриминације, као и да је забрањена свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета.

Права припадника националних мањина регулисана су одредбама члана 75. до 82. Устава, као и бројним међународним актима у форми декларација, конвенција, повеља и међународних уговора, које је наша земља ратификовала, и на тај начин инкорпорирала у свој правни поредак, у складу са одредбама члана 194. Устава.

Члан 1. тачка а) Конвенције против дискриминације у образовању, одређује да се дискриминацијом сматра ограничавање било које личности или групи приступ било којој врсти или било ком нивоу образовања.

Декларација о правима припадника националних или етничких, верских и језичких мањина Генералне скупштине УН од 18.12.1992. године, указује на обавезу државе да штити постојање, национални, етнички, верски и језички идентитет мањина, а уједно се одређује и право националних мањина да користе свој језик јавно и приватно, слободно и без дискриминације.

Оквирна конвенција о заштити националних мањина Савета Европе из 1995. године у члану 10. ст. 1. и 2. предвиђа да се уговорнице обавезују да признају право сваког припадника националне мањине на коришћење, слободно и без ометања, свог мањинског језика приватно и јавно, усмено или писмено. У областима које су традиционално или у знатном броју насељене припадницима националних мањина, уколико ти припадници то затраже или када тај захтев одговара стварној потреби, уговорнице ће настојати да обезбеде колико је то могуће, услове који би омогућили да се мањински језик користи у односима између тих припадника и органа управе. Члан 12. Оквирне конвенције предвиђа да ће уговорнице где год је то погодно предузети мере у области образовања и истраживања ради неговања културе, историје, језика и вероисповести својих националних мањина и већинског становништва на својој територији, а у вези са тим обезбедити одговарајуће могућности за оспособљавање наставника и приступ

уџбеницима и олакшаће комуникацију између ученика и наставника разних заједница. Уговорнице се обавезује да унапређују једнаке могућности приступа образовању на свим ступњевима за припаднике националних мањина. Сличне одредбе садрже и Европска повеља о регионалним и мањинским језицима, која између осталог обавезују државе чланице на усвајање посебних мера у корист регионалних или мањинских језика, које би имало за циљ унапређење једнакости између оних који користе ове језике и остатка становништва.

Споразум између Србије и Црне Горе и Мађарске о заштити права мађарске националне мањине која живи у Србији и Црној Гори и српске националне мањине која живи у Републици Мађарској, поред осталог предвиђа да уговорне стране обезбеђују припадницима националних мањина институционализовано образовање на матерњем језику и наставу матерњег језика на свим образовним нивоима. Уговорне стране обезбеђују рад предшколских установа, основних и средњих школа и институција високог образовања у којима се предаје на матерњем језику националних мањина и пружају подршку о оснивању таквих институција.

Чланом 79. Устава РС предвиђено је да припадници националних мањина имају право, поред осталог и на школовање на свом језику у државним установама и установама аутономних покрајина.

Закон о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине („Службени гласник РС“ број 99/2009) у члану 38. предвиђа да Аутономна покрајина Војводина, преко својих органа, ближе уређује и обезбеђује остваривање права националних мањина на територији Аутономне покрајине Војводине на образовање на матерњем језику, на свим нивоима образовања, у складу са законом.

Чланом 3. став 1. Закона о заштити права и слобода националних мањина („Службени лист СРЈ“ бр. 11/2002, 72/2009 и 97/2013), забрањен је сваки облик дискриминације, на националној етичкој, расној, језичкој основи, према лицима која припадају националним мањинама, а чланом 13. став 1, да припадници националних мањина имају право на васпитање и образовање на свом језику у институцијама предшколског, основног и средњег васпитања и образовања.

Чланом 72. Устава РС јемчи се аутономија универзитета, високошколских и научних установа и предвиђа да универзитети, високошколске и научне установе самостално одлучују о свом уређењу и раду, у складу са законом.

Одредбом члана 28. Закона о високом образовању уређено је питање садржаја студијског програма, те се студијским програмом утврђује назив и циљеви студијског програма, врста студија исход процеса учења, стручни, академски, односно научни назив, услови за упис на студијски програм, листа обавезних изборних студијских подручја, односно предмета са оквирним садржајем, начин извођења студија и потребно време за извођење појединих облика студија, као и друга питања од значаја за извођење студијског програма, а који су такстативно наведени у овој одредби закона. Одредбом члана 80. закона уређено је и питање језика студија на начин што високошколска установа организује и изводи студије на српском језику. Високошколска установа може организовати полагање испита и изводити студије, односно поједине делове студија, као и организовати израду и одбрану завршног, магистарског и специјалистичког рада и докторске дисертације, на језику националне мањине и на страном језику, у складу са статутом. Високошколска установа може остваривати студијски програм на језику националне мањине и страном језику

уколико је такав програм одобрен, односно акредитован. Одредбом члана 82. закона прописано је да се на одобрене, односно акредитоване студијске програме могу уписати кандидати под условима на начин уређен овим законом и општим актом високошколске установе, те да се лице може уписати на студијске програме из става 1. овог члана ако познаје језик на коме се изводи настава, с тим што се услови, начин и поступак провере знања језика уређује општим актом високошколске установе, док су одредбама члана 83. прописани услови расписивања конкурса, односно услов за упис на одређене студијске програме, мерила за утврђивање редоследа кандидата, поступак спровођења конкурса, начин и рокови за подношење жалбе на утврђени редослед, као и висину школарине коју плаћају студенти чије се студирање не финансира из буџета. Одредбом члана 85. став 1. закона прописано је да кандидат за упис на студије првог степена полаже пријемни испит или испит за проверу склоности и способности, у складу са општим актом самосталне високошколске установе.

Чланом 81. Статута Правног факултета, овде туженог, предвиђено је да се конкурсом утврђује број студената за одређене студијске програме, услови за упис, мерила за утврђивање редоследа кандидата, поступак спровођења конкурса, начин и рокови за подношење жалбе, као и висина школарине коју плаћају студенти.

Законом о забрани дискриминације уређује се општа забрана дискриминације, облици и случајеви дискриминације, као и поступци заштите од дискриминације, а сам појам дискриминације и дискриминаторског поступања одређен је као свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе, као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима. Чланом 4. овог закона прописано је да су сви једнаки и уживају једнак положај и једнаку правну заштиту, без обзира на лична својства, као и да је свако дужан да поштује начело једнакости, односно забрану дискриминације. Према члану 6. овог закона, непосредна дискриминација постоји ако се лице или група лица, због његовог или њиховог личног својства у истој или сличној ситуацији, било којим актом, радњом или пропуштањем, стављају или су стављени у неповољнији положај, или би могли бити стављени у неповољнији положај, а према члану 7, посебна дискриминација постоји ако се лице или група лица, због његовог односно њиховог личног својства, ставља у неповољнији положај актом, радњом или пропуштањем које је привидно засновано на начелу једнакости и забрани дискриминације, осим ако је то оправдано законитим циљем, а средства за постизање тог циља су примерена и нужна. Чланом 9. закона прописано је да свако има право на предшколско, основно, средње и високо образовање и стручно оспособљавање под једнаким условима, у складу са законом. Забрањено је лицу или групи лица на основу њиховог личног својства, отежати и онемогућити упис у васпитно образовну установу, или искључити из ових установа, отежати или ускратити могућност праћења наставе у учешћа у другим васпитним, односно образовним активностима.

У контексту наведених уставних и законских одредби, као и међународних конвенција, те одредби статута туженог, који су цитирани и у пресудама

нижестепених судова, а имајући у виду утврђено чињенично стање, Врховни касациони суд налази, да је правилан закључак другостепеног суда да је тужени одбијањем, односно пропуштањем да организује полагање пријемног испита под условима и на начин предвиђен актима њеног оснивача, односно Скупштине као и Владе АП Војводине, извршио акт дискриминације према кандидатима или потенцијалним кандидатима припадницима мађарске националне мањине, будући да их је неоправдано ставио у различити положај у односу на кандидате који припадају већинском становништву и који су пријемни испит полагали на језику на ком су се и до тада школовали, односно српском језику, чиме је повређено начело једнакости, односно једнаких права и обавеза. Образац који је био саставни део Упутства Владе АП о спровођењу покрајинске скупштинске одлуке о полагању пријемног испита, а којим је предвиђена могућност да се кандидати изјасне о томе да ли желе да пријемни испит полажу на свом матерњем језику, није био саставни део конкурсне документације, чиме кандидатима није ни омогућено изјашњавање на ком ће језику полагати пријемни испит, имајући посебно у виду чињеницу да су кандидати мађарске националности имали до тада могућност школовања на свом, мађарском језику. Наиме, кад се има у виду да је законом предвиђено да ученици који припадају мањинском становништву имају могућност да основно и средње образовање стичу на свом матерњем језику, језику националне мањине којој припадају, а да пријемни испит за упис на одређену високошколску установу представља проверу до тада стеченог знања неопходног за упис на студије, овај суд налази да је тужени био у обавези да организује пријемни испит тако да се провера до тада стеченог знања неопходног за упис на студије, изврши на једнак начин, под истим условима према свим кандидатима, што је могуће постићи само уколико се припадницима националних мањина омогући да стечено знање и способности провере на свом матерњем језику.

Врховни касациони суд прихвата становиште другостепеног суда да се обавезивањем туженог да кандидатима за упис омогући полагање пријемног испита на свом матерњем језику, не дира у аутономију универзитета, јер се на тај начин не умањује, нити ограничава нити једно од аутономних права високошколске установе, односно права да утврди број студената који се уписују на одобрене студијске програме, услове за упис, поступак спровођења конкурса, као и организацију полагања пријемног испита, у смислу начина на који се спроводи провера претходно стеченог знања и способности и садржаја истих а које су кандидати у обавези да полажу у оквиру пријемног испита. Осим тога, језик полагања пријемног испита, односно омогућавање полагања пријемног испита на језику националне мањине – националне заједнице, није од утицаја на језик на ком високошколска установа организује и изводи студије, у складу са одобреним, односно акредитованим студијским програмом, с обзиром на то да се статус студента стиче уписом на студије, дакле, тек уколико одређени кандидат оствари одговарајући успех на пријемном испиту и испуни остале критеријуме за упис, када стиче и сва права и обавезе студента у складу са Законом о високом образовању, па тако и право на школовање и стицање одговарајуће врсте и нивоа образовања према акредитованом студијском програму.

Супротно тврдњама туженог у ревизији, чињеница да факултет није акредитован за студијски програм на језику националне мањине, у конкретном случају на мађарском језику, није од значаја, јер како је то напред изнето, омогућавање кандидатима полагања пријемног испита за упис на факултет у складу са актима оснивача, није део студијског програма, односно не значи и

обавезу организовања и извођења студијског програма на језику националне мањине, односно на мађарском језику, за које тужени нема одговарајућу акредитацију. Чињеница да тужени у складу са одлукама оснивача, није ускладио своја општа акта у делу који се односи на полагање пријемног испита, није од значаја, с обзиром да је то била обавеза туженог, те пропуштање да то учини такође улази у опис утврђеног дискриминаторског понашања.

Како се ни осталим наводима ревизије не доводи у сумњу законитост побијане одлуке, то је овај суд применом члана 415. ЗПП одлучио као у изреци.

Тужиоцу, сагласно члану 154. ЗПП, нису досуђени трошкови одговора на ревизију, који по оцени овог суда нису били потребни ради вођења парнице.

**Председник већа – судија
Јасминка Станојевић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић